

Hvad indebærer hurtighedsprincippet, og hvad sker der, hvis det ikke overholdes?

af konsulent Erik Jappe

Efter [retssikkerhedslovens](#) § 3, stk. 1 skal kommunerne behandle sagerne så hurtigt som muligt med henblik på at afgøre, om der er ret til hjælp og i så fald hvilken.

Endvidere skal kommunen efter samme lovs § 3, stk. 2 på de enkelte sagsområder fastsætte frister for, hvor lang tid der må gå fra modtagelsen af en ansøgning, til afgørelsen skal være truffet. Disse frister skal være offentligt tilgængelige.

Hvis fristen ikke kan overholdes i en konkret sag, skal ansøgeren skriftligt have besked om, hvornår ansøgeren kan forvente en afgørelse.

Hurtighedsprincippet

Uanset at alle sager skal behandles så hurtigt som muligt for ikke at belaste borgerne med unødigt ventetid, har sagens karakter selvfølgelig stor indflydelse på, hvor hurtigt sagen kan behandles.

Drejer det sig f.eks. om en ansøgning om bilstøtte efter [servicelovens](#) § 114, vil sagsbehandlingstiden her være væsentlig længere, end hvis det f.eks. drejer sig om en ledsageordning efter lovens § 97. Så jo flere oplysninger, der skal tilvejebringes, desto længere sagsbehandlingstid.

Kommunerne skal i alle sagstyper bestræbe sig på kortest mulig sagsbehandlingstid. Det er bl.a. understreget i dette svar ([S 85 af 11.10.2012](#)) fra daværende social- og integrationsminister:

"Det er min opfattelse, at kommunerne i deres arbejdstilrettelæggelse løbende må fokusere på, at sagsbehandlingstiderne holdes kortest muligt, så eksempler på meget lange sagsbehandlingstider så vidt muligt undgås."

Kommunerne skal fastsætte en frist

Som det fremgår ovenfor, skal kommunerne fastsætte en frist for behandlingen af sager inden for alle relevante sociale sagsområder. I [principafgørelse 49-16](#) fastslår Ankestyrelsen, at en kommune handler i strid med loven, hvis der ikke er fastsat en frist for sagsbehandlingen. Den enkelte kommune skal således fastsætte serviceniveauet for sagsbehandlingstider i kommunen.

Bemærk, at kommunen ikke skal fastsætte en frist for sagsbehandlingen, hvis der i lovgivningen er fastsat en særskilt frist på det pågældende område.

Det gælder f.eks. for børnefaglige undersøgelser, som efter servicelovens § 50, stk. 7 skal være afsluttet senest 4 måneder efter, at kommunen er blevet opmærksom på, at et barn kan have behov for særlig støtte.

Fristen må ikke være for lang

Der er grænser for, hvor lang en sagsbehandlingstid kommunerne må fastsætte - også i de mere komplicerede sager. Det fremgår bl.a. af [principafgørelse C-56-03](#), der omhandlede en sag om boligskifte efter servicelovens § 116:

"Ankestyrelsen fandt efter en konkret vurdering, at den af kommunen fastsatte sagsbehandlingstid på i alt 20 måneder fra ansøgningstidspunktet, var for lang i forhold til retssikkerhedslovens krav om at spørgsmål om hjælp skal behandles så hurtigt som muligt med henblik på at afgøre hvilken hjælp, der er ret til."

Når fristen ikke kan overholdes

Hvis fristen ikke kan overholdes i en konkret sag, skal borgeren skriftligt have besked om, hvornår pågældende kan forvente en afgørelse. I DUKH ser vi mange sager, hvor dette ikke er sket. Men lovgivningen er klar - borgeren har krav på at få besked om, hvornår der kan forventes en afgørelse i sagen.

Ankestyrelsens kompetence

Ankestyrelsen kan ikke behandle klager over manglende overholdelse af retssikkerhedslovens § 3, stk. 1 (hurtighedsprincippet). Princippet vil dog indgå i vurderingen af, om sagsbehandlingstiden har været så uforholdsmæssig lang, at der er tale om passivitet, som kan sidestilles med et afslag.

Ankestyrelsen kan heller ikke behandle klager over længden af de offentliggjorte sagsbehandlingsfrister, jf. retssikkerhedslovens § 3, stk. 2.

Men hvad kan Ankestyrelsen så tage stilling til? Det fremgår af [principafgørelse 49-16](#), at

- Ankestyrelsen kan behandle en klage over manglende overholdelse af offentliggjorte sagsbehandlingsfrister, men først når der er truffet afgørelse i den konkrete sag,
- der kan klages over den manglende overholdelse af sagsbehandlingsfristen, selv om der ikke klages over afgørelsen i den konkrete sag (klagen skal indgives inden for klagefristen for denne afgørelse),
- borgeren kan således begrænse sin klage til alene at vedrøre manglende overholdelse af den offentliggjorte sagsbehandlingsfrist,
- Ankestyrelsen kan almindeligvis tage stilling til alle dele af en sag, selv om der ikke er klaget herover (Ankestyrelsen vil dog normalt respektere borgerens klageafgrænsning),

- Ankestyrelsen kan alene efterprøve, om der er offentliggjort en frist, og om borgeren har fået rettidig besked, hvis fristen ikke kan overholdes i den konkrete sag.

Ankestyrelsens kompetence er således begrænset, hvilket fremgår tydeligt af [principafgørelse 49-16](#):

”Vi er opmærksomme på, at en (for) lang sagsbehandlingstid ikke kan ændres ved, at Ankestyrelsen afgør sagen, og at vores afgørelser derfor ikke kan påvirke din retsstilling i forhold til kommunens afgørelse. Vi finder dog, at du alligevel har en retlig interesse i at få afklaret, om de regler, der er knyttet til ”hurtighedsprincippet” om udmelding af generelle sagsbehandlingsfrister og orientering om manglende overholdelse heraf i de konkrete sager, er overholdt. Vi lægger herved vægt på, at det ikke kan afvises, at en konstatering af, at disse regler ikke er overholdt, kan have betydning i anden sammenhæng.”

Klage til borgmesteren over sagsbehandlingstiden

En borger kan altid rette henvendelse til kommunens borgmester og klage over sagsbehandlingstiden. Det er borgmesteren, som er ansvarlig for tilrettelæggelsen af opgaverne i kommunen (se evt. [retssikkerhedsvejledningens](#) pkt. 245). Endelig kan klage over borgmesterens beslutning indgives til [Tilsynet](#).

Tilsynet

Hvis en kommune generelt ikke overholder reglerne i retssikkerhedslovens § 3, kan en borger rette henvendelse til Tilsynet (kommunal tilsynsmyndighed) og få dem til at tage sagen op. I [denne udtalelse](#) af den 22.10.2012 anførte daværende Statsforvaltningen Midtjylland eksempelvis over for Horsens Kommune følgende:

”Statsforvaltningen har noteret sig, at sagen forud for redegørelsen til statsforvaltningen har været forelagt kommunalbestyrelsens økonomiudvalg, og at der er sat ledelsesmæssigt fokus på sagsbehandlingstiden for sådanne sager i fremtiden. Statsforvaltningen foretager derfor ikke videre i sagen.”

Når der rejses en sag hos Tilsynet, kan Tilsynet vejledende udtale, om kommunen har handlet ulovligt. En sådan vejledende udtalelse vil en kommune normalt følge. I helt særlige tilfælde kan der anvendes sanktioner over for kommunerne. Det sker dog meget sjældent i praksis.

Uforholdsmæssig lang sagsbehandlingstid = afslag

Kan en uforholdsmæssig lang sagsbehandlingstid i kommunen sidestilles med et afslag med den virkning, at Ankestyrelsen bør tage en sag under behandling? Svaret er ja, fremgår det af [principafgørelse R-4-04](#):

”Et uforholdsmæssigt langt sagsforløb i kommunen måtte sidestilles med, at kommunen havde givet afslag på at være rette handlekommune i en sag om sygedagpenge.”

Det fremgår endvidere af en uskreven forvaltningsretlig grundsætning, at en uforholdsmæssigt lang sagsbehandlingstid kan sidestilles med et afslag.

Hvornår er der så tale om uforholdsmæssig lang sagsbehandlingstid? Det kan der ikke svares generelt på, men må afhænge af en konkret og individuel vurdering i hver enkelt sag. I [principafgørelse R-4-04](#) var der tale om en sagsbehandlingstid på flere år, men efter DUKH's vurdering er en så lang sagsbehandlingstid ikke nødvendig for at kunne karakteriseres som uforholdsmæssig lang.

Erstatning

Hvis en kommune bevidst forhaler sagsbehandlingen, kan kommunen blive pålagt erstatningsansvar. Jon Andersen skriver i bogen Socialforvaltningsret (2004) følgende (s. 229):

”Er der tale om en bevidst forhaling af sagen - hvis der foreligger kvalificeret forsinkelse - er det klart, at der foreligger et erstatningsansvar. I grelle tilfælde kan der være tale om embedsmisbrug, der kan straffes. Det er mere tvivlsomt, hvorledes ansvaret skal bedømmes, hvis forsinkelsen skyldes ressourcemangel, sjuks, slendrian - hvis der foreligger simpel forsinkelse.

Spørgsmålet har flere gange været rejst for domstolene, som synes at kræve ganske grove fejl for at pålægge erstatningsansvar. Tendensen i praksis er dog, at myndighederne bliver bedømt strengere end tidligere, og at domstolene lægger vægt på lovfæstelsen af hurtighedsprincippet.”

Afrunding

Mange borgere, der henvender sig til DUKH, oplever en meget langsommelig sagsbehandling. Det kan være i strid med hurtighedsprincippet i retssikkerhedslovens § 3.

Hvis der er tale om uforholdsmæssig lang sagsbehandlingstid, kan det i nogle tilfælde betragtes som et afslag, hvor borgeren så kan klage til Ankestyrelsen over ”afslaget”. I sidste ende kan kommunen pådrage sig et erstatningsansvar over for borgeren.

Endelig skal kommunerne fastsætte generelle frister for sagsbehandlingen inden for alle sociale lovområder. Gør en kommune ikke dette, er det ulovligt. Ligeledes må en kommune ikke fastsætte urimeligt lange frister for sagsbehandlingen.

Kan en kommune ikke overholde den fastsatte frist, skal borgeren have klar besked om, hvornår det kan forventes, at der foreligger en afgørelse.